

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTA OFICIALA A EPISCOPIEI ARADULUI

Redacția și Administrația
ARAD, STR. EMINESCU 18

APARE DUMINECA
Redactor: Pr. Ilarion V. Felea

ABONAMENTE:
Pentru 1 an 300 Lei; 6 luni 150 Lei

OMUL

Intreg capitalul investit de mintea ome-nească în operele de știință, în domeniul artei, în operele sociale, economice și politice, este incontestabil, de foarte mare valoare.

Dar ce folosește omului știința, când ea devine tortură pentru el?

Ce folos are omul de focul răpit de pe înălțimile olimpice, dacă neînduplecatul Zeus, îl înlănțuște de stâncă pentru ca vulturul mizeriei să-i sfâșie silnic trupul, nelăsându-i nici un pic de odihnă?

La ce ne folosește arta, când suntem niște Oedipi? Ce valorează minunata Antigona, dacă-i sortită să conducă niște orbi cu mintea întunecată? Ce-ți folosește puterea, când te chinuști în patul procustian al civilizației moderne care-l vrea pe om numai după măsura ei.

Ce folos ai, la urma urmelor, de întreaga cultură și civilizație, atunci când ele sunt o povară care te strivește?

Fără îndoială că omul însuș trebuie să valoreze mai mult decât acestea toate.

Sâmburele pe care știința îl luminează, arta îl împodobește, iar puterea și toate celelalte îi slujesc, dar care nu-și împrumută demnitatea, valoarea și măreția puterii dela nici una din ele, ci el le dă tuturor, trebuie căutat și aflat în noi înși-ne.

Trebuie știut, că nu omul a devenit mare prin știință, ci știința prin om. Nu omul s'a înfrumusețat prin artă, ci el a inspirat artei frumusețea. Așa dar, adevărata valoare este omul, prin forța creatoare a sufletului său. Sufletul acesta, este forța motrică, punctul cardinal, în jurul căruia se învârtesc toate și de care depind toate. Fără știință, el este izvorul științei. Fără putere, el este purtătorul legal al puterii. Fără culoare politică, este totuș, cel care stăpânește politica. Toată temeinicia acestor reflexii — poate prea îndrăznețe pentru unii — se desprinde din clasică figură și viața aceluia, care desculț, într'o simplă haină de in,

fără măcar să aibe unde să-și plece capul spre odihnă, a anunțat într'o zi, că omului nu i-ar folosi nimic „de ar dobândi lumea întreagă, iar sufletul și-l va pierde”.

Cu alte cuvinte, ce-mi folosește mie, omului, știința, dacă sunt mic și neînsemnat? Ce-mi folosește strălucirea artelor, dacă eu sunt întunecat? Ce folos am de putere, câtă vreme sunt un neputincios? Ce-mi pot ajuta cultura și civilizația, când sufletul meu este pustiu și gol?

Sufletul, iată adevărata și reala valoare a lumii. Cu această valoare și pentru punerea ei în circulație a pășit pe scena lumii, Fiul Omului, cu toată smerenia, dar și cu întreaga imensitate măreață a sufletului său.

S'a smerit pe sine luând chip de om, asemenea nouă, făcându-se fratele nostru. Împărat și proletar. Cu mâna goală, fără apărare, s'a atins — ca cel ce are putere — de angrenajul de oțel al puterii Cezarilor, pentru a-i opri forța strivitoare și ucigăse de suflete. Izvorul puterii sale era El însuș, cu credința neclintită în chemarea omului. În conștiința acestei forțe a anunțat El lumii de atunci și din toate timpurile, valoarea omului. S'a smerit pe sine, pentru ca să înalțe pe om.

Dumnezeu s'a făcut om, pentru ca să rîdice pe om la Dumnezeu. Minunea aceasta n'a văzut-o nici India misterelelor nebuloase, nici Elada artelor frumoase și nici Roma Cezarilor atotputernici.

În Roma — de pildă — omul Cezar, era dumnezeu. Un dumnezeu din cauza căruia nu-i era nimănui îngăduit să fie nici măcar om. Un dumnezeu, care își purta în galop, carul triumfal, peste spinări gârbovite și capete căzute în țărână.

Fiul lui Dumnezeu, s'a făcut Fiul omului, asemenea nouă, pentru ca astfel și noi să fim asemenea Lui.

Cu această conștiință trebuie să pășim azi

și noi pe drumurile lumii; că sufletul nostru valorează mai mult decât lumea întreagă și că demnitatea noastră este aureolă din măreția demnității Fiului lui Dumnezeu, iar puterea noastră sădită de Ziditorul în sufletul nostru, are chemarea să clădească o lume nouă, mai trainică, mai bună și mai frumoasă. Acesta este chipul omului adevărat, care poartă în sufletul său o lume întreagă. O lume nouă, însuflețită de nostalgia eternității.

Pr. V. MIHUȚIU

Pace

II.

În articolul precedent spuneam că dacă oamnenii doresc o pace adevărată, apoi trebuie să caute un *alt înțeles al păcii* decât cel de până acum. Căci pacea pe care lumea ne-a dat-o e pacea ruinelor amarnic sfărmate de tehnica civilizației moderne; pe când pacea pe care ne-o dă Hristos începe dela sufletul omenesc adânc tulburat, și în suflete lucrează împăcarea omului: cu Dumnezeu, cu sine însuși și cu semenii săi. Este deci una și aceeași chestiune cu trei aspecte care se completează întreolaltă.

Despre pacea noastră cu Dumnezeu am scris. Dar oare e cu puțință pacea omului cu Dumnezeu, ba chiar și cu semenii săi, dacă el în sine însuși n'are pace, iar inima-i rămâne mai departe neliniștită ca o mare tulburată de vânturi potrivnice?!

Niște înțelepți mărturisesc că epoca noastră se caracterizează printr'o *emoție de așteptare și teamă în fața necunoscutului*, printr'o *neliniște bolnăvicioasă* (Daniel Rops: „Notre inquiétude“), care constituie, debunăseamă, *un nou rău al secolului nostru* („un nouveau mal du Siècle“: Marcel Arland. Toate citatele, din N. Roșu: Dialectica Naționalismului, pagina 103). În toate manifestările noastre spirituale: în literatură, artă, știință și filosofie, atâtea și atâtea păreri contrare se înlocuiesc unele pe altele, încât nimic nu mai e sigur. Din acestea se vede că *omul n'a fost niciodată mai nestatornic și mai neliniștit ca acum*. Lasă că neliniștea provine și din împrejurările nefericite în care trăim. Dar și mai adevărat este că „*motivul acestei neliniști se află în om*“ (Il. Dobridor: Decăderea Dogmelor pg. 29).

Neliniștea aceasta e atribuită de mulți diferitelor cauze, dar la urma-urmei principalul vinovat rămâne tot civilizația modernă. Ea creiază neîncetate probleme noi și complică viața omenescă, în loc s'o ușureze (O. Spengler: Omul și Tehnica, după: Generație și Creație de T. Vianu,

pag. 29). Și dacă unul din aspectele civilizației actuale, e *mașinismul*, pe care l-am numit: pumnul de fier al lui Iuda, care amenință ceriul și seamănă ruine și moarte în *lumea materială*, — apoi un alt nenorocit aspect al civilizației moderne, amenință să ne destrame *armonia sufletească* creată de creștinism: E *cultura modernă* încărcată de înțelesul pământesc al vieții, floarea otrăvită a veacului al douăzecilea, care ne deformează sufletul, ne abrutizează, cum zice poetul: „Și cum vin cu drum de fier, toate cântecele pier“ (Eminescu: Doina). De aceeaș părere este și un medic savant, că spiritul veacului în care trăim ne face nenorociți. Degenerăm și moral și mintal, și decădem în barbarie, cu cât ni se pare că progresăm mai mult în această cultură, care nu vrea să știe decât de o realitate a ființei omenesti: trupul cu trebuințele lui (Alexis Carrel: Omul, ființa necunoscută, pag. 40—41 și 138—139). Adecă acelaș „*cuget al trupului*“ prin care am caracterizat civilizația în celălalt articol. În aproape tot ce producem: artă, literatură, stăpânește „*cugetul trupului*“, adecă grija de ce vom mânca și ce vom bea și cu ce ne vom îmbrăca (Mt. 6, 25). Dar sufletul își pretinde drepturile sale. Căci scris este: „Nu numai cu pâne va trăi omul, ci cu tot cuvântul ce iese din gura lui Dumnezeu“ (Mt. 4). De-aci: neliniștea, care ne arată sufletul ca o cumpănă ce se clatină fără de răgaz între raiul pe care-l dorește și iadul de care se apropie, între cugetul Duhului și cugetul trupului. *Neliniștea, războiul de fiecare clipă din inima noastră, — iată ce ne-a câștigat cultura modernă!*

Așadar nu în cultura noastră vom găsi realizul, în aceste vremuri grele, și liniștea. Ci pacea sufletului trebuie s'o căutăm altundeva. Stă scris că în timpul unei furtuni pe mare Mântuitorul Hristos se afla cu învățăceii într'o corăbioară ce se acoperea de valuri. Inspăimântați ucenicii l-au trezit pe Iisus — că dormea — rugându-l: „Doamne, mântuiește-ne, că pierim!“ Atunci el a certat vânturile și marea, și s'a făcut liniște. (Mt. 8, 23—26). Ca un val în furtună e sufletul omenirii și ca o mare tulburată este lumea întreagă. Cine va aduce liniștea în suflete și în lume? Pe buzele noastre ale tuturor revin cuvintele apostolilor în primejdie: „Doamne mântuiește-ne . . .“ Dela el așteptăm pacea sufletului. Așa spune *sf. Vasile cel Mare*, că „*celce caută pacea, acela îl caută pe Hristos*“. În el punem ultima speranță, când primejdia ne paște. Fără speranță cine știe ce s'ar alege de biata omenire! Și trebuie să recunoaștem că *nu odată în viață nădejdea în Dumnezeu ne-a dat liniștea, pacea sufletului*.

În vreme de primejdie, corabia aruncă ancora și stă neclintită în mijlocul valurilor furtunoase. Numai ancora să-i fie puternică! Stă neclintit omul în primejdiile care-l înconjoară pe marea acestei vieți. Numai speranța să-i fie tare! Sf. Pavel numește *speranța creștină*: „o ancoră a sufletului sigură și tare” (Evr. 6, 19). Și pe bună dreptate, căci ca o ancoră speranța ne leaga de Hristos ca de un țarmure binecuvântat de care ne răzimăm, și ne garantează liniștea sufletului, pacea cu noi înșine, chiar dacă lumea întreagă s'ar clătina din temelii.

Un indian (Sundar Singh) din tinerețe ura pe Hristos: Decâteori afla o Scriptură, o arunca în foc. Și fiindcă nu era mulțumit nici cu religia lui, hotărî să-și curme chinuitoarea neliniște odată cu firul vieții. Căuta pacea sufletului în moarte. Dar în ziua când voise ca să s'arunce sub tren (18 Dec. 1904) i s'a arătat Hristos și i-a dat pacea sufletului, care nu l-a părăsit nici în cele mai mari chinuri la care-l supuneau compatrioții săi păgâni (N. Criveanu: Puterea unui copil pg. 47).

Această întâmplare ne dovedește că *adevărată pace pornește din inima omului, precum și neliniștea, în lumea întreagă*.

Lumea întreagă dorește pacea. Dar pacea trebuie să izvorească din inima fiecăruia dintre noi. Cum poți pretinde pacea lumii, când în inima ta se războiesc lumina și întunerecul, binele și răul, cugetul trupului și cugetul Duhului?! Lucrează-ți mai întâi pacea sufletului tău prin nădejde tare în Iisus Hristos. „Ține-te mai întâi pe tine în pace și apoi vei putea împăciui și pe alții” (Urmarea lui Hristos).

Presviterul B.

La Mănăstirea Hodoș-Bodrog

— Gânduri și impresii —

Numai la câțiva km. de Arad, — într'o pitorească regiune de pe Mureș, Mănăstirea Hodoș-Bodrog, la 6 August și-a prăznuit primul ei hram de vară.

O zi senină, cu soare mai luminos ca'n alte zile, a fost binecuvântarea pe care Cerul a revărsat-o închinătorilor și pelerinilor veniți din împrejurimi.

Încă din ajunul zilei, potrivit unei tradiții locale, pelerini din toate părțile formând grupuri de credincioși cu steaguri în frunte s'au adunat să preamărească pe Dumnezeu Indurărilor și să ceară milă și pace Celuia ce și-a dat viața Sa pentru triumful Păcii Eterne.

Și doar, nicăieri ca acolo, unde munca con-

structivă progresează în tăcere, nicăieri ca acolo, unde se activează intens pe tărâm religios și național, nicăieri ca acolo, în aceste turburi vremuri nu s'ar fi putut aduce un pios omagiu Mielului Păcii schimbat la față acum aproape două milenii, pentru transfigurarea inimilor oamenilor în frățietate și pace.

O muncă intensă constructivă, o schimbare de aspect a Mănăstirii spre deosebire de alte locuri, aveau se atragă luarea aminte asupra închinătorilor. În adevăr, printr'un zel demn de remarcat, conducerea actuală a Mănăstirii în ființa p. c. sale protosinghelul Iulian Nicoară, la numai un an de conducere, s'a străduit să învelească haina ajunsă în paragină și ruină a Mănăstirii și să-i dea înfrumusețarea măreață de altădată prin renovarea corpurilor de case din Mănăstire și culminând prin acoperirea cu aramă a bisericii, care nu mai putea fi păsuată.

Ca 'n această adevărată haină de sărbătoare, credincioșii au respirat tot timpul acestei prime sărbători a hramului Mănăstirii (următorul hram având loc la 15 August — Adormirea Sfintei Fecioare Maria), din înmiresmata îmbălsămare a iubirii de oameni a lui Dumnezeu.

Clerul și poporul au trecut astfel prin momente mărețe de aducere și prosternare în fața Blândului Iisus.

Astfel, în seara ajunului Schimbării la Față s'a oficiat în biserica Mănăstirii, într'un sobor numeros de preoți în frunte cu p. c. Sa protosinghelul Iulian Nicoară — superiorul Mănăstirii, tradiționala priveghere cu sfințirea artoselor după care a urmat predica pr. Caceu-Arad. Serviciul serării luând sfârșit, — în curtea Mănăstirii a avut loc oficierea Sfântului Maslu cu 7 preoți, după care a urmat predica ocazională.

O pauză scurtă între acest serviciu și rugăciunea de dimineață — Mănecare, a făcut să adune din nou credincioșii în grupuri, care sub conducerea p. c. păr. Caius Turicu — Consilierul cultural referent al Episcopiei Ort. Rom. din Arad, au executat coruri și bucăți alese din pioșitatea creștină până către orele 22, când începu Mănecare.

Demne de remarcat au fost și acum, ca 'ntotdeauna, alosele însușiri muzicale pe care le posedă poporul român din Banat.

Ca închinător de prima dată în asemenea împrejurări de sărbătoare, în aceste locuri, am rămas plăcut impresionat de aceste, — neobișnuite în părțile noastre, — execuțiuni muzicale, desigur multe avându-și originea în mișcarea „Oastei Domnului”.

Este și acesta, poate, un argument mai mult

că, aceste acțiuni ar fi un excelent mijloc pentru îmbisericeirea credincioșilor, cu osebire a celor tineri, cărora trebuie să li se canalizeze într-o oarecare direcție energiile spirituale pe care le posedă din abundență, și care altfel, lăsat liber, adesea o ia pe căi greșite.

Tocmai admiram acest lucru, când, deodată un cleric evacuat, de altfel cu o îndelungată experiență pastorală, socoti că e necesar să-mi completeze că acestea nu sunt altceva de cât urme ale „Oastei Domnului” și că p. c. sa le a și desființat din parohia sa evacuată, deoarece prilejua trecerea credincioșilor la secte, streine de spiritul Bisericii noastre strămoșești. — Dar, tocmai, — i-am amintit eu, — tocmai de aceea credincioșii au păstor: ca să se îngrijească de ei, ca să-i îndrumeze.

*

Serviciul „Măneării de dimineața”, s'a terminat către orele 24.

Neobosiți și reînviați sufletește, a doua zi dimineața, — Schimbarea la Față a Mântuitorului Hristos, — clerul și poporul, înconinați în procesiune, s'au îndreptat în sunete de clopote către grădina și parcul cimitirului, spre a urma „Drumul Crucii”, — un alt obicei creștinesc local, pe care nu l-am întâlnit la noi Ortodocșii în alte părți, — dar care, e tot atât de edificator prin predicile ce se rostesc acum și prin meditațiile ce se impun, ca și cea mai ideală lecție de trăire religioasă spirituală. Au fost 14 opriri la tot atâtea cruci, cu tot atâtea predici, cu tot atâtea meditații, cu tot atâtea și nenumărate pasuri de gândire la Calvarul Crucii Domnului, la Calvarul suferințelor noastre, cu tot atâtea lacrimi necântărite.

Și, ce minunate momente! . . . Să urmărești pas cu pas patimile Domnului sub povara Crucii Sale și pătimirile tale sub povara apăsătoare a înținăciunilor tale.

*

Sfânta Liturgie a început la orele 10 dim. și alte fericiri cu resemnări veneau să ni se adauge: Din depărtare sunetele unor îngerești cuvinte de Pace se făceau auzite. Se apropie. Ele vin . . . Este un grup de evacuați din Iași Moldova noastră scumpe, dela Seminarul luminatului cărturar Veniamin Mitropolitul Moldovei. Și ei vin să cânte. Și ei vin să se închine și să ceară îndurarea lui Dumnezeu, de ziua Schimbării la Față a Mielului Păcii. De data aceasta Sf. Slujbă se face sub cerul liber, în paraclisul anume pregătit pentru asemeni mărețe zile. Și rugăciunile soborului de de preoți se completează cu alte rugăciuni deosebite; pentru pace, pentru îndurarea lui Dumnezeu, pentru nimicirea dușmanilor noștri seculari, pen-

tru izbăvirea noastră de cotropitori, pentru dreptatea noastră eternă . . .

Această măreață slujire se încheie apoi către orele 12, prin mișcătoarele cuvinte de îmbărbătare adresate credincioșilor în vremurile de restriște de azi și prin alese cuvinte de mulțumire ale p. c. pr. Caius Turicu — Consilier cultural referent dela Episcopia ort. Rom. Arad, adresate p. c. superior al Mănăstirii Iulian Nicoară, în care mărește dragoste de muncă, iscusința și râvna conducătorului Mănăstirii, care numai în decurs de un an a readus Mănăstirea la înflorirea din trecut, făcându-i urare să prospere și în viitor cu aceiași dragoste pentru acel monument istoric — care este Mănăstirea Hodoș-Bodrog, și care întrunește în sine tradiția românească a peste 700 de ani, cum și credincioșilor adunați la această dumnezeiască sărbătoare, ca să ajungă și la viitorul an, pentru a preamări pe Dumnezeu, în această zi, în hotarele firești ale Neamului, — după care a urmat cuvântul superiorului Mănăstirii — p. c. protos. Iulian Nicoară. Sfintele slujbe luând sfârșit, a urmat o agapă frățească după datina mănăstirii.

*

Renăscut în spirit, căutam să mă îndrept către locul meu de oprire și mă uitam în urmă privind locașul de rugăciune al Mănăstirii Hodoș-Bodrog.

Peste 700 de ani de dăinuire, peste tot atâtea Schimbări la Față a Domnului săvârșite aici, peste câte zeci și sute de mii de închinători nu-și vor fi alinat durerile... câte lacrimi nu se vor fi fost vărsat aici... și câte speranțe și năzuințe nu se vor fi fost pus în îndurarea lui Dumnezeu...

Și, cât nu vor mai suna încă clopotele Păcii, chemându-ne la înfrățire, la pace, la unire în primjii și în nevoi...

Strălucească, Doamne, și peste noi, lumina ta cea pururea fiitoare.

N. C. — închinător.

Despre Biserica Ortodoxă Rusă

La începutul lunii Septemvrie 1943, în urma întâlnirii conducătorilor Bisericii ortodoxe ruse cu Stalin, s'a procedat la reînființarea Sf. Sinod, după modelul celui din 1917, având atribuțiuni exclusiv religioase culturale. În ziua de 8 Septemvrie locțiitorul oficial al scaunului patriarhal și Mitropolit al Moscovei, Serghe, a fost ales Patriarh al Bisericii ruse.

Aceste fapte, urmate de puținele informațiuni referitoare la recenta reglementare a raporturilor Bisericii rusești cu statul sovietic, au dat naștere atât în cercurile laice, cât și în cele bisericesti la diferite interpretări. Toți însă au fost de acord, că gestul lui Stalin — făcut după o lungă deli-

berare — a fost determinat de următoarele motive de strategie politică:

1. Aplanarea conflictului religios, existent în stare acută, între aliați și Soviete.

2. Politica de expansiune a Rusiei în Balcani, care s'a bazat și în trecut pe principiul comunității religioase.

Se pare că aceste concluzii sunt adevărate. Dar cu scurgerea timpului au urmat altele, cari nu par a avea acelaș caracter, purtând pecetea prematurității. Anume, Biserica ortodoxă rusă este identificată de unii cu „biserica vie” sau „Jivistă”, iar despre patriarhul Sergbie se spune că nici în trecut „n'a rămas pe vechile poziții pentru a înfrunta cu zâmbetul pe buze toată gama violențelor și atrocităților bolșevice”, ci s'a pus „în fruntea unor preoți recrutați din rândurile agenților G. P. U. . . în fruntea preoților îndepărtați de Biserică și a altor inconștienți”.

Ostenindu-ne puțin, vom putea afla că „Biserica vie sau Jivistă” — care într'adevăr tinde către „modernizarea” doctrinei bisericesti, a slujbelor și a vieții bisericesti; care în dogmatică aduce pe primul plan natura omenească a Mântuitorului Hristos, fără să nege însă pe cea dumnezeiască; care admitea căsătoria episcopilor, și recăsătorirea preoților văduvi — a existat în trecut și există și astăzi în Rusia cu totul aparte de corpul Bisericii ortodoxe condusă de patr. Sergbie. A existat și în Transnistria. Preoții cari au făcut parte din această organizație bisericască au putut fi primiți în cadrele Misiunii ortodoxe numai după o amănunțită examinare canonică.¹⁾

Referitor la patriarhul Sergbie se poate afirma că n'a fost nici odată conducătorul „bisericii vii” și nici în cadrele ei. În sprijinul acestei afirmări voi aminti următoarele:

În anul 1923 admițându-i-se patr. Sergbie participarea la sinodul din Moscova ținut sub oblăduirea obnoventenilor și văzând că acel sobor avea caracter politico-sovietic și nu bisericesc, l-a părăsit cu indignare.

Apoi, după ce a devenit locțiitor al scaunului patriarhal, a înființat Sinodul Patriarhal, în compoziția, căruia au intrat vlădici vrednici, ca mitropoliții Arsenie și Anatolie.²⁾

Este adevărat că în trecut — având în vedere scopul urmărit de comuniști — s'a căutat compromiterea autorității intransigenții mitropolitul Sergbie, fie prin volumul de vaste proporții intitulat „Adevărul asupra religiei în Rusia” atribuit lui, cât și prin falsificarea unei declarații făcută de el, referitoare la relațiile dintre Biserică și Stăpânirea Sovietică, cu care ocazie mitropolitul Arsenie, ierarhul de de înaltă autoritate bisericască, declară pentru spulberarea oricăror îndoieli, că ascultarea de mitropolitul Sergbie este necesară fiindcă el reprezintă Biserica rusească canonică.

Totuși în urma acestor lucruri a avut de suferit atât Biserica, cât și conducătorul ei.

¹⁾ Vezi „Viața religioasă în Transnistria” de Archim. Antim Nica în rev. „Transnistria Creștină” anul II. Nr. 1-2.

²⁾ Mitr. Arsenie a fost primul candidat pentru scaunul patriarhal. Sorțul a căzut pe Mitr. Tihon. Vezi T. Florea art. cit. pag. 14.

Acestea sunt puținele cuvinte cari trebuiesc spuse despre trecutul de suferință și martiraj al unei Biserici și al unui mitropolit.

Gestul patriarhului Sergbie — chiar dacă va consta dintr'un compromis — nu ne îndreptățește să falsificăm trecutul. Viitorul se va pronunța obiectiv și poate îl va judeca aspru, conducându-se însă nu după o scurtă informație a unui episcop american ori a unui post de radio. Până atunci, să condamnăm comunismul ateist și scopul urmărit de Stalin prin noua reglementare, dar să nădăjdum că acel care a fost profund legat sufletește de patriarhul Tichon și care a fost martor al suferințelor lui, a mers pe drumul bătătorit de înaintașul său,³⁾ întrebuițând puțina libertate de acțiune îngăduită Bisericii, spre fericirea poporului rus. Deocamdată reținem că forța materială — indiferent din ce motive — a fost silită să-și plece genunchiul în fața celei spirituale.

Pr. D. MORARU

³⁾ Vezi art. „Reînființarea sf. Sinod rus” traducere din l. franceză de Pr. Dimitriu în rev. Păstorul Tutovei an VI. Nr. 7-8.

Despre ce să predicăm?

În Dumineca 11-a d. Rusalii (20 August 1944) vom vorbi despre: PROSCOMIDIE (I).

Încă din cele mai vechi timpuri, creștinii obișnuiau să aducă la sf. slujbe ce se săvârșiau în biserică, anumite daruri din produsele muncii lor, pentru ca în chipul acesta să mulțumiască cerului pentru toate binefacerile revărsate asupra lor. Chiar și în legea veche era îndătinat acest obicei, deoarece însuș Dumnezeu poruncește atât de răspicat prin descoperirea făcută lui Moise: „*Nimeni să nu se arate înaintea Mea cu mâna goală; fiecare cu darul care-i va da mâna, după binecuvântarea lui Iehova, Dumnezeul tău, care va da ție*” (Deut. 16, 17; Ieșire 23, 15). Între aceste daruri ale legii celei noi, rânduită de însuș Fiul lui Dumnezeu, creștinii obișnuiau să aducă mai ales pâinea și vinul necesar pentru săvârșirea jertfei celei fără de sânge poruncită de El. Asupra acestora, în timpurile vechi, episcopul sau preotul cerea binecuvântarea lui Dumnezeu, pomenia numele celor ce le-au adus și a celor pentru cari s'au adus, și în chipul acesta le pregătia pentru marea jertfă ce se plinia în decursul sf. Liturghii.

Din această simplă binecuvântare și pregătire a darurilor de jertfă s'a format cu vremea partea primă a sf. noastre Liturghii, partea, care, pentru însuș rostul ei, a și primit numele de *Proscomidie*, adică *producere* sau *punere înainte* a darurilor pentru sf. jertfă. Este slujba ce se face în întregime în sf. Altar și anume în partea dinspre Miazănoapte a lui, acolo unde se află *Proscomidierul*, adică locul unde se aduce și se pregătește pâinea și vinul pentru jertfa nesângeroasă poruncită de Iisus.

Intrebarea ce ni se ridică în față, atunci când pășim la înfățișarea și tâlcuirea acestei părți pregătitoare pentru sf. Liturghie, este desigur: de ce tocmai pâinea și vinul trebuie aduse și progătite pentru sf. jertfă și nu alte daruri, cari isvorăsc pentru om din aceeaș nemărginită binecuvântare alui Dumnezeu? Intrebarea aceasta ar părea, la o primă vedere, fără de rost, mai ales că însuș Mântuitorul a arătat la sf. Cină materia acestor daruri, deoarece El a folosit din acest binecuvântat prilej pâine și vin, după cum ne spun sf. Evanghelii. Cu toate acestea în curgerea vremurilor s'au ivit în sânul bisericii anumite rătăciri, — și nu lipsesc de acestea nici astăzi, — cari, cu tot temeiul acesta biblic învederat, au întrebuițat și întrebuițează și astăzi alte materii pentru aducerea sf. jertfe. Pentru unii ca aceștia e bine să arătăm aci că, pe lângă acest temei de ordin dumnezeesc, și care este de fapt cel mai puternic, Biserica a mai adoptat și altul, nu mai puțin evident. Nicolae Cabasila, tâlcuitorul iscusit al sf. Liturghii, al cărui nume l-am mai pomenit până aci, răspunzând acestei întrebări spune între altele următoarele: În sf. Liturghie Dumnezeu ne dă ca dar viața cea veșnică, prin împărtășirea cu Trupul și Sângele Fiului Său. Dat fiind prețul deosebit al acestui măreț dar, se cade ca și noi să aducem pentru sf. jertfă tot un dar care să cuprindă în sine ceea ce este mai de preț din viața noastră pământească. Și cum pâinea și vinul sunt hrana și băutura prin excelență a omului, și prin urmare pot simboliza însăș viața lui după trup, din acest motiv numai ele se pot aduce și ca daruri pentru sf. jertfă. „Dumnezeu ne dă viața în schimbul acestor daruri — zice el — și e logic ca darul nostru să fie asemănător cu *contra darul*. Deci, *contradarul fiind viață și darul nostru trebuie să fie, întrucâtva, viață. . . Căci El însuș a poruncit să se aducă pâine și vin și tot El dă, în schimbul acestora, pâinea cea vie și paharul vieții celei veșnice. De aceea . . . , celor cărora le dă viața veșnică — adică Trupul și Sângele Său cel făcător de viață — le-a poruncit să aducă, drept dar, principiile vieții celei trecătoare, ca să primim viață pentru viață: în schimbul celei vremelnice să primim pe cea veșnică⁽¹⁾.*

După o veche rânduială a bisericii noastre, preotul care pune înainte și aduce aceste daruri în numele întregii Turme pe care el o păstorește, trebuie mai întâi să se pregătiască în mod cuvincios în acest scop. Curățindu-și sufletul, prin rugăciune și meditație adâncă, de orice gând rău, și ferindu-și trupul de orice întinăciune, el va sluji mai întâi slujba utreniei, iar spre sfârșitul sau chiar după terminarea acesteia va ieși în față ușilor împărătești și aci va rosti cu umilință rugăciunile: „*Impărate ceresc Mângăitorule. . .*“, „*Prea Sfântă Treime. . .*“,

„*Tatăl Nostru. . .*“ și celelalte tropare de umilință prescrise. Se închină și sărută apoi icoana Mântuitorului și a Sfintei Fecioare și recunoscându-și nevrednicia, se roagă: *Doamne, trimite mâna Ta din locul Tău cel înalt și mă întărește spre slujba ce-mi este pusă înainte, ca fără de osândă să stau înaintea înfricoșatului Tău altar și să săvârșesc jertfa cea fără de sânge. Că a Ta este împărăția și puterea și mărirea în vecii vecilor. Amin*“.

După aceasta cutremurătoare cerere a ajutorului ceresc, întru plinirea sf. jertfe, preotul se pleacă în față poporului cerându-și creștinească iertare, întră în sf. Altar, se închină și sărută sf. Evanghelie și sf. Cruce și începe apoi să se îmbrace cu sfintele vestminte prescrise pentru rangul lui. Impodobit ca o mireasă, cu podoaba cuvenită mirelui ceresc, el este de aci înainte, cu atât mai vârtos, pentru credincioșii lui „*slujitor al lui Hristos și iconom al tainelor lui Dumnezeu*“, cum ni-l înfățișează dumnezeescul Apostol Pavel (I Cor. 4, 1). Nimeni nu mai vede în el un simplu om, oricât de mare ar fi nevrednicia lui, ci organul tainic prin care lucrează însăș Duhul sfinților al lui Dumnezeu.

Ca să o rupă definitiv cu acest om pământesc el își spăla mâinile și rostește rugăciunea psalmistului: „*Spăla-voiu întru cele nevinovate mâinile mele și voiu înconjura Altarul Tău, Doamne, ca să aud glasul laudei Tale și să spun toate minunile Tale. . .* (Ps. 25, 6—12). Cu această spălare el exprimă din nou deosebita curățenie trupească și mai ales sufletească, cu care el trebuie să se apropie atunci când are să săvârșiască înfricoșata jertfă poruncită de Stăpânul său.

Pășind apoi înaintea Proscomidierului se închină și se roagă zicând iarăș: „*Dumnezeule, curățește-mă pe mine păcătosul și mă miluiește*“, și aducându-și aminte de roadele binecuvântatei jertfe pe care are să o pregătească aci, spune cu adâncă mulțumire în suflet: „*Răscumpăratu-ne-ai pre noi din blestemul legii cu scump sângele Tău, pe Cruce fiind răstignit și cu sulița împuns, nemurire ai isvorât oamenilor, Mântuitorul nostru, mărire Ție*“.

În față lui pe proscomidier se găesc cinci prescuri, pe cari se află imprimată câte o pecete cu literile I S (us) H S (Hristos) Ni-ka, ceea ce însemnează pe limba noastră: *Iisus Hristos biruiește*, precum și vinul, apa, sf. vase și toate celelalte sf. obiecte necesare pentru aducerea jertfei celei necrunte. Din aceste prescuri preotul ia în mâna stângă una și însemnând-o de trei ori cruciș cu sf. Copie, zice: „*Întru pomenirea Domnului și Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos*“, vrând să arate cu aceasta că jertfa cea fără de sânge se aduce întotdeauna întru pomenirea morții Fiului lui Dumnezeu, așa după cum El însuș a poruncit la Cina cea de Taină. El scoate din această prescură partea din mij-

¹⁾ Cit. după Ene Braniște: op. cit. pag. 68.

loc însemnată cu pecetea, însoțind această lucrare a lui cu cuvintele profetului Isaia prin cari acest înainte văzător a înfățișat nașterea minunată, patimile și moartea de pe cruce, a Celui ce se jertfește și astăzi în chip nesângeros în sf. noastră Liturghie. Impungând mai întâi cu sf. copie în partea dreaptă a pecetii și tăind el zice: „*Ca o oaie spre junghiere s'a adus*“, apoi în cea stângă: „*Și ca un miel nevino-vat, fără de glas împotriva celui ce-l tunde spre dânsul, așa nu și-a deschis gura sa*“, apoi sus: „*Intru smerenia Lui judecata Lui s'a ridicat*“ și în fine jos: „*Iară neamul Lui cine-l va spune*“. Cu aceste cuvinte el privește, ca și odinioară profetul din negura vremilor, spre izbăvitoarea jertfă adusă de Iisus și înfățișându-ne-o, prin rostirea cuvintelor acestuia și prin acțiunile de mai sus, ne arată totodată supunerea, răbdarea, blândețea și smerenia cu care El a îndurat moartea izbăvitoare de pe cruce. Neputând însă înțelege cu mintea sa omenească, taina minunată a nașterii Lui din veci din Tatăl și nici întreparea Lui, mai presus de fire, din sânurile sf. Fecioare, preotul se mulțumește să priviască cu ochii credinței și să tălmăciască cu limba lui neputincioasă această măreață Taină a dumnezeirii, recunoscând împreună cu profetul, că „*El s'a rănit pentru păcatele noastre și prin ranele Lui noi ne-am vindecat*“ (Isaia 53, 5).

După ce a tăiat pecetea în cele patru laturi ale sale, o ridică, tăind-o în partea de desupt și zicând: „*Că s'a luat de pe pământ viața Lui*“. Cu aceasta preotul arată moartea năpraznică a Celui răstignit și sfârșitul dureroaselor chinuri îndurate pentru noi. Părticica aceasta pătrată, tăiată din mijlocul primei prescuri, se numește *Agneț*, adică *miel*, deoarece ea închipuie pe însuș *Mielul Lui Dumnezeu*, cel ce s'a jertfit pe crucea Golgotei și continuă a se jertfi până la sfârșitul veacurilor, în chip nesângeros, pe sf. altare, pentru mântuirea noastră a tuturor. Din acest motiv, luând preotul această părticică o pune cu fața în jos pe sf. Disc și tăind-o cruciș, zice: „*Junghie-se Mielul lui Dumnezeu cel ce ridică păcatele lumii, pentru viața și mântuirea lumii*“. Intorcând-o apoi din nou cu fața în sus, împunge cu sf. copie în partea dreaptă a sf. Agneț, amintindu-ne de lovitura dată de ostaș, în coasta Mântuitorului, și zice: „*Și unul din ostași cu sulița în coastă L-a împuns și îndată a curs sânge și apă și cel ce a văzut a mărturisit și adevărată este mărturisirea lui*“ (In. 19, 34—35). În acest moment el varsă în sf. Potir vin și apă, întru amintirea sfințitului sânge amestecat cu apă ce a curs din coasta lui Iisus, ca semn învederat al morții Sale.

Sf. Agneț și vinul amestecat cu apă din Potir, sunt pregătite în acest fel pentru jertfa nesângeroasă dela sf. Liturghie, când ele se vor preface, prin venirea sf. Duh, în Trupul și Sângele Mântuitorului. Câtă vreme se găsesc însă la Proscomidier, ele nu se

prefac în acest Trup și Sânge, ci doar îl preînchi puiesc, după cum de altfel nici jertfirea lor aci nu este jertfă în faptă, ci doar o preînchipuire a jertfei ce se va plini în decursul sf. Liturghii. Cuvintele preotului și tot ceea ce el face la Proscomidie, nu au alt rost prin urmare decât să preînchipuiască jertfa ce se va împlini în chip nesângeros pe sf. altar. Așa cum jertfa de pe cruce a fost preînchipuită în Vechiul Testament prin nenumărate simboale „*tot așa închipulește și preotul lucrurile pe care le știe despre jertfa Mântuitorului, istorisind prin cuvinte și înfățișând și prin acte simbolice, atâta cât se pot înfățișa astfel de lucruri într'o asemenea materie, ca și cum ar vrea să spună: așa venit-a Domnul spre patimă, așa a murit, așa a fost împuns în coastă, așa a curs atunci din coasta cea împunsă sânge și apă etc*“. O face aceasta în primul rând ca să arate preînchipuirile jertfii de pe cruce și în al doilea rând „*ca să arate că pâinea aceasta se va preface în curând în adevărată Pâine răstignită și jertfita*“ după cum spune Nicolae Cabasila²⁾. Prin această lucrare însă pâinea și vinul, din simple daruri aduse de credincioși, au devenit *cinstite daruri* închinare lui Dumnezeu și materie menită pentru marea jertfă din cuprinsul sf. Liturghii.

T.

²⁾ Cit. după acelaș p. 189.

De vorbă cu Dumnezeu

E poate singurul cu care vorbești cum vrei, cu sinceritate. De părinți și de copii te rușinezi, în prieteni nu te'ncrezi, de supuși și de mai mari te temi.

Dumnezeu e singurul cu care grăiești când vrei. Neanunțat, nepregătit.

Toți cari n'am avut prilejul să vorbim cu regii ne dăm seama ce greu ar fi lucrul acesta. Ar trebui să fim cu băgare de seamă ca să nu zicem Al-teță în loc de Majestate, să nu întrebuițăm altă persoană decât aceea a treia, ar trebui să știm să începem, să ascultăm, să nu contrariem, să încheiem și să ne retragem.

Până și cu cei mai umili decât noi nu putem vorbi decât după anumite reguli.

Cu Dumnezeu, însă, cum vorbim? Care n'ați vorbit cu el? Acei cari vă ziceți necredincioși? Nu cred. N'a fost și nu va fi om care să nu fi grăit cu Dumnezeu. Din iubire sau din teamă, dar vorbește. Lui toate le spuni. Tot ce cugeți în singurătatea inimii tale și crezi că numai tu știi despre ceea ce cugeți, e fapt cunoscut de Dumnezeu. Tot ce te întrebi, tot ce-ți răspunzi, e săvârșire sub a-totvăzătoarea privire a lui Dumnezeu.

El, făcătorul cerului și al pământului, nu ne cere nici o formulă pretențioasă de agrăire; nu ne cere limbaj și stil savant.

Unii au vorbit cu Dumnezeu și numai privind în sus, sau suspinând.

Unii grăiesc cu el înainte de-a adormi, după ce-au uitat să-și facă rugăciunile rituale. Țăranii grăbiți și prea flămânzi după lucru, sau mai știu eu, poate pentru luciditatea momentului, grăiesc cu Dumnezeu dimineața după spălare, ștergându-se pe față. Poate că Dumnezeu și-aceasta o primește și o iartă.

Mulți grăiesc cu el vârandu-și sculele în sac, punându-le de-o parte sau luându-le pe umeri și pornind spre casă.

Câți nu vorbim cu el așa cum n'am îndrăsnii să vorbim cu oricare semen al nostru. Câte nu-i spunem și-i cerem, pe care, nu știu de ce, dar parcă nu le-am cere altora sau în fața altora.

Câte nu-i cerem ca și copiii. Copilărește: „Doamne, Hristoase, numai de data aceasta!.. Imi vindeci măicuța!.. Copilașul!.. Nu-i așa?...“

Și Dumnezeu ascultă, cerul răspunde, dojenește, implinește, dar mai ales dă celor ce grăiesc cu el o minunată păvăză sufletească cu care se pot împotrivi multor adversități din lumea noastră omeanească.

Pr. GH. PERVA

Informațiuni

■ **DISTINCȚIE.** În timp de două săptămâni s'au sfințit în parohia Căpruța două cruci. În ziua de 16 Iulie a. c. s'a sfințit o troiță în amintirea eroilor localnici. Iar în 30 Iulie a fost sfințită o cruce mare de opt metri pe un deal ce străjuiește comuna. Cu acest prilej, înainte de amiază la sf. Liturghie slujită de un sobor de preoți în frunte cu P. C. Ic.-Stavr. Traian Cibian, reprezentantul Episcopiei, s'a acordat părintelui *Dimitrie Maci incuviințarea, din partea P. S. Sale Părintelui Episcop Andrei, de a purta brâu roșu.* Distincția e încununarea celor patruzeci de ani de străduințe a părintelui Maci în slujba credinței.

După sf. Liturghie s'a sfințit crucea, iar părintele consilier Cibian a mulțumit călduros din partea sf. Biserici, d-lui Augustin Nașcu, notarul comunei, din a căruia inițiativă s'a ridicat crucea.

■ **CUCERNICII PREOȚI** sunt rugați să nu lase cărțile cetite fără a lua note. Aceste note să ni le trimită ca recenzii. Deasemenea e secetă la redacție în privința articolelor serioase, documentate și de actualitate!

Școala de Duminecă

34. Program pentru Dumineca 20 August 1944.

1. Rugăciune: Împărate ceresc...
2. Cântare comună: Unule-Născut Fiule... (Dela sf. Liturghie).
- 3—4. *Cetirea Evangheliei*: (Matei 18, 23—35) și *Apostolului* (I Corinteni 9, 2—12) zilei, cu tâlcuire.
5. Cântare comună: Păharul mântuirii. (70. (Cânt. rel. pag. 8).
6. *Cetire din V. T.*: Nașterea lui Samson. (Judcători c. 13).
7. *Povețe morale*: A nu poți izbânda, ci a ierta strămbătatea. (Cartea înțel. lui Iisus Sirah c. 28).

8. *Intercalații*: Poezii rel. etc.

9. *Cântare comună*: Pre Tatăl, pre Fiul și pre Sf. Duh... (Dela sf. Liturghie).

10. *Rugăciune*: Doamne, nu cu mânia Ta... (Liturghier pg. 171. Dela Lit. înainte sfinț).

*

(A se vedea „Instrucțiunile“ din Nr. 1/1943). A.

Nr. 3296/1944.

Comunicate

În urma experiențelor câștigate în anii trecuți, cu începerea noului an școlar 1944/45 C. Preoți-catiheti sunt opriți de a mai catehiza și a da notă din Religie ortodoxă elevilor născuți din părinți sectari și nebotezați ca ortodoxi.

Arad, din ședința Consiliului Eparhial dela 29 Iulie 1944.

† ANDREI
Episcop.

Ic. Stavr. Caius Turicu
consilier, referent eparhial.

Nr. 2887—1944.

Aducem la cunoștința P. C. Protopopi și preoți hotărârea Nr. 55 a Adunării Eparhiale din a. c. care dispune ca în parohiile unde sunt Case culturale cu aparate de Radio, programul Școlai de Duminecă și slujba Vecernei astfel să fie potrivite, încât enoriașii să poată audia cuvintele către săteni dela „ora satului“ din Dumineci rostite de către Dnii Al. Lascarov-Moldovanu și Valeriu Măgureanu, având acestea un admirabil cuprins religio-moral și național.

Arad, din ședința Consiliului Eparhial dela 29 Iulie 1944.

† ANDREI
Episcop.

Ic. Stavr. Caius Turicu
consilier, ref. eparhial.

Nr. 3484/1944.

În ziua de 15 August, a. c., ziua Marinei, la Sf. Liturghie se va face pomenirea Eroilor Marinari căzuți la datorie pentru apărarea Patriei, iar la sfârșitul Liturghiei se va oficia parasias pentru pomenirea lor.

Consiliul Eparhial.

Publicație

Consiliul parohial ort. rom. din comuna Seleuș publică licitație pentru repararea sf. biserici conform pct. 1—11 inclusiv.

Licitația se va ține în 20 August 1944 ora 4 p. m. Lucrările de reparație sunt de 112.554 lei. Sunt admiși la licitație pe lângă antreprenori și maestri cu brevet.

Consiliul parohial își rezervă dreptul de a încredința aceste lucrări antreprenorului sau maestrului în care va avea mai multă încredere.

Licitanții vor depune o garanție de 5%. Devizul se poate vedea în fiecare zi la Oficiul parohial.

Spese de deplasare nu se acordă.

Consiliul parohial ort. rom.